

ΜΙΧΑΗΛ Ν. ΚΟΝΤΕΛΙΕΡΗ

ΑΜΟΥΡΟΥΖΟΙ

ΠΡΟΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΣΤΗ ΝΑΞΟ

ΑΘΗΝΑ 1935

Vertical text or markings along the left edge of the page, possibly a page number or header.

ΜΙΧΑΗΛ Ν. ΚΟΝΤΕΛΙΕΡΗ

ΑΜΟΥΡΟΥΖΟΙ

ΠΟΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΣΤΗ ΝΑΞΟ

ΑΘΗΝΑ 1935

ΣΤΟΝ ΦΙΛΤΑΤΟ
ΑΓΓΕΛΟ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟ
ΤΟΝ ΥΠΕΡΟΧΟ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΙΗΤΗ ΚΑΙ ΜΥΣΤΗ
ΤΗΣ ΔΕΛΦΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ
ΓΙΑ ΟΣΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΙ ΩΡΑΙΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Ξ Τη Νείσο

Περαιτέρω αλλοθιμοί διαβαίνου
εὐρυκότα φει

ἡ αὐτάνη ὄψματα χεῖρα ἡ νῆ μιν κινεῖται
ὅτι βραχὺ ἢ ἀρκετοδρῶμι εἰς ἄσθαι κιν δὴ ζῆρω κωῖ,
ὅτι ἔστιν εὐμορφία δὴν αἰνία λειδίον
ὄφρα ὄφρα τὰ μακρὰ μιν ἡν ὑποσχεροῖν οὐραῖ
καὶ φρον καὶ λευκίοντα εἰς κίματα κιν οἱ ὄδοι
καὶ εἶχ! ὠλοῦρος γίνονται βάνε κίματα ὡ μισοῖ
γὰρ ἡ ὄφρα εἰρεῖα κιν, ὡν ἡ φωνὴ κιν νοιῶδε

ἡ καὶ εὐλαφοῖ εἰς κίματα εὐλαφοῖ ἡ κίματα
ἡ εὐλαφοῖ τὰ κίματα καὶ γίνονται διπλῆ
ἔπειτα ὡ! κίματα ἡ εὐλαφοῖ ἡ εὐλαφοῖ
καὶ εὐλαφοῖ νοιῶδε γὰρ κίματα καὶ εὐλαφοῖ

Τὰ κίματα μιν κίματα καὶ νῆ κίματα κίματα
κίματα καὶ κίματα κίματα κίματα κίματα
κίματα κίματα κίματα κίματα κίματα
καὶ κίματα κίματα κίματα κίματα κίματα

Μ. Κωνσταντίνου

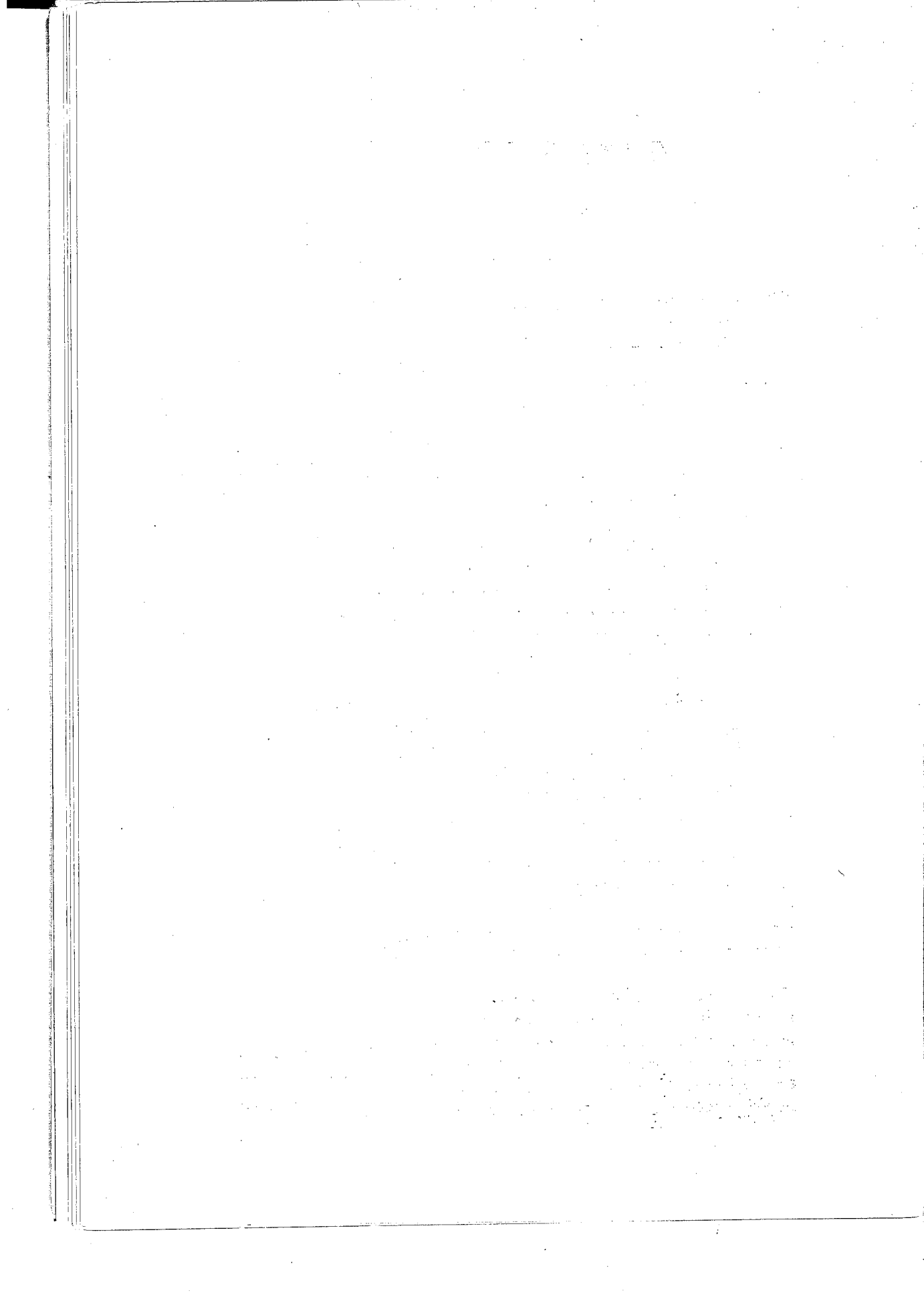
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ὁ ἐρωτικός διάλογος, μέσα στὸν ὁποῖο ξετυλίγεται στὴ σκηνὴ ἢ ὑπόθεσις τῆς ἠθογραφίας αὐτῆς, μὲ πρωταγωνιστὰς τοὺς ρομαντικούς τύπους τῶν «Ἀμουρούζων» ἀποτελεῖ ἓνα ὕμνο τῆς εἰδυλλιακῆς ζωῆς, τῶν ἀνθρώπων τοῦ πάθους καὶ τῆς καρδιάς, πού ξέρουν νά διασκεδάζουν τὴ ζωὴ καὶ ν' ἀπολαμβάνουν τὰ νεῖ-
ατα, ζώντας μέσα στὶς φυσικὲς ὠμορφιὲς τοῦ μυρωμένου Κυκλα-
δικοῦ νησιοῦ.

Ἔτσι μὲ τὴν ἠθογραφία αὐτὴ, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νά τὴν χα-
ρακτηρίσῃ ὡς ἓνα σύμβολο τῶν ἐθίμων καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ Να-
ξιώτικοῦ λαοῦ, ἔχω τὴν ἐλπίδα πῶς μπόρεσα νά ζωγραφίσω καὶ
νά προσφέρω στοὺς ἀναγνώστες μου, μιὰ σκηνικὴ εἰκόνα ἀπό
τὶς ἀπλὲς ἐρωτικὲς χαρὲς τοῦ νησιοῦ μου, γιὰ νά ζήσουν καὶ αὐ-
τοὶ μαζί μου τὴν ἀνάμνηση τῶν παλαιῶν καλῶν καιρῶν, πού ὄσα
χρόνια καὶ ἂν περάσουν, δὲν παύουν ν' ἀφήνουν στὴν ψυχὴ τῶν
Ναξίων, κάτι ἀπὸ τὴν γλυκεῖα λαχτάρα καὶ τὸν νοσταλγικὸ πόνο
τῆς πατρίδος μας.

M. ΚΟΝΤΕΛΙΕΡΗΣ

Ἐπειδὴ οἱ Ἀμουρούζοι ἔχουν γραφεῖ εἰς τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς
Νάξου καὶ ἰδίᾳ τῆς Βίβλου, ἐνομίσαμεν ἀπαραίτητον πρὸς πληρεστέραν
κατανόησιν τοῦ ποιήματος νά παραθέσωμεν ἐν τέλει λεξιλόγιον ἐρμη-
νευτικόν τοῦ περιεχομένου.

ΑΜΟΥΡΟΥΖΟΙ

(ΠΩΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΣΤΗ ΝΑΞΟ)

ΣΑΝΤΟΥΛΟΣ

Ποῦ πᾶς, γλυκοματοῦσα μου, τώρα ὦ ρ α μ ε ρ ἔ ν τ ι,
πού γέρνει ὁ νήλιος στὰ βουνά καί ροδοκοκκινίζει
σᾶν τὰ δικά σου μάγουλα;

Στράβου στήν πλάτσα τοῦ χωργιοῦ κάτω στό παναῦρι,
πῶχουμε θάλει τὰ βγιολιά οἱ ἀπανωμερίτες,
κάνε ματιές τοῦ βγιολιατζῆ, νάζια τοῦ λαουτιέρη,
γιά νά σοῦ πῆ παινέματα καί ρίμες τῆ ἀγάπης,
Σεῖσε καί τό κορμάκι σου σέ λυαργιά καί λεύκα,
γιά νά μαέψης τσοῖ γαμπροί μὲ τὰ τσακίσματά σου·
κι' ἄμα νυχτιάση στό ΒΟΡΝΟ καί σβύση τό φεγγάρι,
σὺ θᾶσαι τ' ἄστρι τῆ νυχτιάς κι' ὁ νήλιος τῆ ἡμέρας.
Κι' ὦ! τότες πιά θά σ' ἀγαποῦν ὄλοι οἱ ἀμυροῦζοι,
κι' ὄλοι θά σέ χορέβουνε σ' ὄλα τὰ παναῦρια.

«Γιά δές τῆνε τὴν πέρδικα, πῶς πορπατεῖ μὲ χάρι!»
θένα σοῦ λένε οἱ μορφωνειοί καί οἱ νοικοκοκουράδες,
θάκούω καί γὼ νά χαίρωμαι γιά τὰ παινέματά σου.
Ἄμε νά πῆς τῆ μάνας σου, νά πῆς καί τῆ λαῶς σου
νά σέ στολίσουν μὲ φλουργιά καί χάντρες Ζαφειρένιες
καί νά λουστῆς, νά χτενιστῆς, νά πᾶς στήν ἐκκλησιά σου,
νά κάμης χίλια τάματα στήν μεγαλοματοῦσα,
γιά σοῦ πῆ στὸν ὑπνο σου καί νά σοῦ φανερώση
τὸ νειό, ποῦ θενά παντρεφτῆς, τὸ νειό ποῦ θενά πάρης·
Μὴν ἀνομένης τσοῖ γαμπροί δίχως νά τσοῖ γυρέψης,
μὰ σὺ δὲν εἶσαι ἄλεσμα μήτε καί θυλακούρα,
νά σέ φορτώση ὁ μυλωνᾶς στό μύλο νά σέ πάη.
Ἐσὺ σᾶν πᾶς στήν ἐκκλησιά, σᾶν πᾶς στό παναῦρι,
τὴν ὥρα ποῦ θά νάβγουνε τσοῖ λύχνοι καί τὰ φώσια,
καί τρέξεις τοῦ ἑσπερινοῦ καί τοῦ ἀποσπερίτη,
γιατ' εἶσαι ἀπὸ καλή γενειά κι' ἀπὸ μεγάλο σπίτι.
Ἄφες τίς ἄλλες νά περνοῦν ἀδιάφορ' ἀπ' τὸν κόσμο,
μὰ σὺ εἶσαι σάν κι' αὐτὲς ἀπολησμονησμένη
Ἐούσαι κλῶνος καί ντεντρί, λουλούδι μωρωμένο
καί κόρη λυγερόκορμη καί κοσμολοῖσμένη
μὲ μιά ματιὰ σου καυτερὴ στοῦ λιβαδιοῦ τὸ δρόμο
καί τοὺς περαματάρηδες καί τοὺς πανωμερίτες,
ἐσὺ, φιλιότσα Πετριλιά, ἐσὺ τοὺς κεραυνώνεις
μὲ τῆ καρδιάς σου τὴ φωτιά καί τὸι ματιές ποῦ δώνεις

ΠΕΤΡΙΝΙΑ

Έγώ, χρυσέ μου σάντουλε καί μοσκαναθρεμμένε,
δὲ μὲ λογιάζει τίττας, ἀπ' ὅσα κουβεντιάσεις
μ' ἀρέσουνε οἱ ἄνοιξες, μάρεσουν τὰ τραούδια,
μ' ἀρέσουνε καί οἱ χοροί. Θεέ! Τό πῶς μ' ἀρέσουν!
καί θέλω νά τραταριστῶ σ' ὅλα τὰ παναῦρια
δὲν ἔχω ἔγνοια, κιὰ μοῦ λές, γιὰ-τὸ ἀπανωμερίτες
φτάνει μ' ἐγὼ νάμαι κι' ὅλο τό σπιτικό μου
μά... μάγαρσῦν δὲ μ' ἀγαποῦν οἱ μορφωνεῖοι τῆ Βίβλος!
Έγώ τραούδια νήκουσα κοτσάκια ν' ὅσα θέλεις,
μονάχα ἐκεῖνος π' ἀγαπῶ κι' ὅπου ἀργολαβίζω
ἄς μ' ἔχη φιλενάδα του, ἄς μ' ἔχη κιὰ μμουρούζα
ρίχνω του δίκηο κιὰ μοῦ πῆ, ὅτι κιὰθέλη ἐκεῖνος
κιὰς εἶμαι μιὰ δουλεύτρα τοῦ παντοτινιά του σκλάβα.
Νά μὴ μοῦ δώνη οὔτε ψωμί, μήτε νερό νά πίνω.
" Ἄς εἶμαι σὲ μιὰ φυλακὴ νά μὴ θωρῶ καένα
νά κοιτῶμαι μὲ τὰ θεργιά καί νά ξυπνῶ μὲ τ' ἄστρα
νά μελετῶ σὰ μάῖσα τῶ ζωντανῶ τοῖ τύχες,
τὰ μαϊκά μου ν' ἄδωνα σὲ μιὰ καρδιά μεγάλη,
νά τηνε κάνω νά μιλή τοῦ ἔρωντα τραούδια,
γιὰ νά τοῦ πῶ τὸν πόνο μου τοῦ χιλιαναθεμένου
ποῦ μοῦ κλωσεν τὸ ριζικό στὸ νήλιο δίχως μοῖρα.
νά μεροξημερώνωμαι στῶν καυκαργιῶ τσοῖ τράφοι
καί νά μὲ κλαῖνε τοῦ χωργιού τὰ μαῦρα νεκροπούλια.
Μά' γώ κι' ἂν κλαῖνε τὰ πουλιά, δὲν κλαῖω τῆ ζωῆ μου
γιατ' εἶναι πιὰ τὰ μάτια μου μπόρα, πού δὲ διδιάζει
τ' ἀγαπημένου μου ἢ λαλιά ἢ ἀηδονολαλοῦσα...
σὰ νά μ' ἀγγίξῃ στὴν καρδιά, σὰν νά μ' ἀποκομιζῇ,
λές, καί γλυκά μοῦ τραουδεῖ, λές καί μὲ νανουρίζει.
Γιατ' ἤπαθες τ' ἀπὸ μικρὴ, ἄστρι μου καί φεγγάρι,
ποῦ ἐσὺ δὰ ἦσουν στὸ χωριό ἢ πιό καλαρετοῦσα,
ποῦ πάαινες στὴν ἐκκλησιά σὰ μιὰ βασιληπούλα
κι' ἀπ' τὰ μπουντιά σου ρένανε τοῖ μυρωδάτες βγιόλες.
' Ἄλλοι! Βοῆ ποῦ μοῦ ρθενε, ἄμα τὸ συλλογιόμαι,
εἰντάπαθα ἢ ἄμοιρη, εἰντάπαθα ἢ δαύλα!
ποιός νά μοῦ καταράστηκε μὲς ἀπὸ τὸ χωργιό μου,
κι' ἤρριξα τὴν ἀγάπη μου στὸ γυιό τῆ συμπεθέρας,
ποῦνε κακιά σὰν ὄχεντρα κι' ἀεροφουσισμένη.
Εἶπα τὸ μιά, εἶπα τὸ δυό, εἶπα το τρεῖς καί δέκα,
μὰ δὲν ἰδρώνει του τ' αὐτί τοῦ ἀγαπητικοῦ μου.
Έγώ, μοῦ λέει, σ' ἀγαπῶ, ὁ κόσμος κι' ἂν χαλάσῃ,
τὴν ὠμορφιά σου ἐζήλεψα καί τὴν κορμοστασιά σου.
" Ἄφτω κεργιά στὴν Παναγιά τῆ μεγαλομματοῦσα,
ὡς ταχύτερου, Πετρινιά, γυναῖκα νά σὲ πάρω,
νά σ' ἔχω θάρρος στὴ ζωῆ, παρηγοργιά στοῖ λύπες,

μάχω σου ἐγὼ φλουργιά καὶ βιὸς λαχούργια νὰ σὲ ντύσω,
χωράφια γιὰ νὰ πορπατῆς, Ἀλτάνες νὰ πααίνης,
νὰ κόβῃς τᾶσπρα γιασεμιά καὶ τσί ὀπάτες βγιόλες
καὶ νὰ σκορπῆς τσί μυρωδιές ὡς τῷ Φραγκῷ τὸ Κάστρο,
γιὰ νὰ μεθῆς τᾶρχόντισσες καὶ τσί μεγαλουσιάνες,
πᾶχουνε τᾶσπρᾶλόατα καὶ τσοὶ μεγάλοι πύργοι.

Ἄ σε πειράξῃ στοῖ ΕΓΓΑΡΕΣ καένας Βενετσιάνος,
σήκωσε τὸ βουκέντρι σου νὰ τὸν καταβολέψῃς,
σᾶ ρίζα τᾶσπρου γιασεμιοῦ καὶ φούντα τοῦ κλημάτου
καὶ σᾶν ἀέρι τοῦ βουνοῦ ἔλα στήν Ἀλιτάνα.

Ἄ σε κουράσῃ ἡ ἀμπασιά, ποῦ γέρνει μέσ᾽ τῆ Στέρνα,
νὰ κάθῃσαι πρῶτῃ, πρῶτῃ, στοῦ Σολωμοῦ τὸν ἤσκιο,
νὰ βλέπῃς τὰ κρυὰ νερά μες τοὺς ναοὺς ποῦ τρέχουν,
νάκοὺς τοῦ σπίνου τῆ φωνή, τ᾽ ἀηδονιοῦ τῆ γλύκα,
τοῦ καλαμιώνα τῆ βοή, τὸ ψίθυρο τοῦ μπάτη,
τὰρμόνιο τοῦ νερόμυλου, σᾶν ρίμα μέσ᾽ τὸ ρυγάκα
καὶ μέσα στὸ τραοῦδιμα τὸ ἀχολογημένο
σᾶ Ξενιτέρη μακρυνὸ νὰ μὲ γλυκοθυμᾶσαι.

Μὲ μάεψε ὁ Κωνσταντῆς μὲ τὰ γλυκά του λόγια
κ᾽ ἔκαμα ὄρκο καὶ σταυρὸ μαζίν του νὰ πεθάνω

Εἶπα τὸ τοῦ ἀφέντη μου, εἶπα τὸ τοῦ λαλᾶς μου,
ἡμῆνυσά το ἀπὸ τάχτες σὲ μιά μου φιλενάδα,
πῶς ἔχω μέσα μου φωτιά, πανάβγει σᾶν καμίνι,
καὶ τώρα πιά, πῶς ν᾽ ἀρνηστῶ τὸ γυιὸ τσῆ συμπεθόρας;
θὰ λειώνω στήν ἀγάπη του, ὥσπου θρωῶ τὸν νῆλιο,
ὥσπου κουνεῖ ἡ θάλασσα, κ᾽ ὥσπου κουνεῖ τὸ κῦμα,
θὲ νᾶμ᾽ ἡ ἀμουρούζαν του κι᾽ ἄς ἔχ᾽ ἐφτός τὸ κριμα!

Βουνά καὶ σύννεφα μαζί τῆ σκέψη μου μεριάζουν,
κάνω νὰ παρηγορηθῶ κ᾽ ἡ μάννα μου μοῦ λέει:

»Τσῆ συμπερέρας μας ὁ γυιὸς ὁ πρωτονοικοκυοῦρης
θὰ πάρ᾽ ἐσένα, Πετριλιά; γι, ἔλα στὸ λοῖκό σου!
αὐτὸς ποῦ εἶναι διαλεχτὸς γαμπρὸς μισονησιώτης,
ποῦ ἔχει χίλια πρόβατα καὶ δεκαῆξε βούδια,
τριανταπέντε Ζευγαργιές ἀμπέλια καὶ χωράφια,
ποῦνε σᾶν ἄρχος τοκιστῆς κι᾽ ἔχει τᾶλόατά του
καὶ τὸν ἀργολαβίζουε ὅλα τὰ κοπελλούδια,
θὰ πάρῃ ἐσένα, Πετριλιά; μὴν ἤχασες τὸ νοῦ σου;
πῶς δὲν ἤκαταντράπηκες καὶ τᾶπες τσῆ λαλᾶς σου,
ποῦνε γρηά κι᾽ ἀνήμπορη νὰ κάθεται νὰ κλαίῃ;
Ξέρεῖ το ἐκείνη, πῶς ποτὲ ἓνας μισονησιώτης
δὲν παίρνει φτωχοκόριτσο κι᾽ ἔρημο κοπελλούδι
κ᾽ ἔκαμες πολὺ ἄσκημα νὰ τσῆ τὰ πῆς, καλή μου.
Τῆ συμβουλή τζη ὑρέψε, νὰ δῆς, πῶς ἔχω δίκη,

ὡς καὶ τ' ἀπαμεισήμερο ποῦρθενε ἡ λαλά σου
ἠγυρίζενε μὲ θυμό, καὶ μὲ καταφρονοῦσεν
Εἰντάχτετε ἀ'τὸ πρωὶ μάννα καὶ θιατέρα
καὶ πιάνεστε σὰν πετεινοί, μωρὴ δὲ συλλογιέστε;
ποῦ ἀφοκράται τὸ χωργιὸ κι' ὄλες οἱ ξελεχίστρες
νὰ πιάνεστε γιὰ τοσοῖ γαμπροί, σὰν τοὶ καλὲς κουράδες;
Εἶντα τῆ λὲς τῆ Πετρινιας, γιάντα δὲν τὴν ἀφίνεις,
ὁποῖος τσ' ἀρέσει στὸ χωργιὸ νὰ τὸν ἀργολαβίζη;
Κεῖνος ποῦ κάνει τάρφανά, κείνος τὰ προστατέβγει!
καὶ γιάντα τάχο ὁ Κωσταντῆς τσ' Ἀνεζουμπεθέρας
θὰ πάρη τὴν καλύτερη ἀπὸ τὸ ΓΑΛΑΝΑΔΟ;

Μὴ δὰ δὲν εἶναι κι' ὠμορφη, μὴ καὶ καλοπροικοῦσα;
χαρὰς τονε τὸν Κωνσταντῆ, ἂν ἴσως καὶ τὸν πάρη,
ποῦ ἤμοιαζεν τῆ μάννας τῆ δουλεύτρα χρυσοχέρα...
εἶντα τῆ λείπει, κόρη μου, κ' εἶντα καλὰ δὲν ἔχει!

Δὲν ἔχει τὰ στημόνια τζη, δὲν ἔχει τ' ἀργαλιά τζη!
τὰ φουντωτὰ τὰ χράμια τζη, τὴ στρώση τοῦ σοφᾶ τζη;
δὲν ἔχει τὴν ἀνέμη τζη μὲ τὰ καλαμουκάνια,
τοῦ φούρνου τοὶ πινακωτές, σκάλεθρα καὶ φουρνέφτια;
τὴ τζάρα τὴν ἀλοιφωτὴ καὶ τοῦ κρασιοῦ τὸ Σφούνη;
τὴ μπιρμπινίτσα τῆ ρακῆς π' ἄφηκι' ὁ καψοκουούρης;
δὲν ἔχει τοὶ σοφάδες τζη, δὲν ἔχει τοσοῖ ροοὶ τζη;
τὸ μοσκοπραμματάκι τζη στοῦ ΜΠΟΥΛΑ τὸ ΜΙΤΑΤΟ
τάργάθια, τὰ διχάλια τζη, σύνεργα τὸ ζυὸ τζη,
τὴ πλακωτὴ τζη τὴ σουργιά, τοῦ κουούρη τὸ βουκέντρι
χαλικόλοα ἓνα σωρό, τοσοῖ σιδερομπαστοῦρες;
τῆ μαύρης τσοῦλας τὸ μπουκί καὶ τὸ τυροκομιὸ τζη,
τὸ χαρανὶ τῆ στροφυλλιᾶς, ὡς καὶ τὸν ἀρμεὸ τζη!;

Εἶντάνε πάλι ὁ Κωσταντῆς ὁ ἄσκημος ὁ κάζας,
ποῦ τρώει ὄλο ἀραντό, κατσόγρη καὶ χόντρο
καὶ μόνου τὰτῆ Νικολᾶ ἀνοίει τὰ κρασιὰν του
καὶ τηανίζει γλυνερό σέφουκλα καὶ προβάτσες
κι' ἄμα μεθύση σοῦ μιλεῖ σὰν τὸ σκαρταδιασμένο
Μωρὲ δὲν τοῦ τὴ δώνω ἐγὼ τὴ Πετρινιά νὰ σκάση,
ἐχτός κιὰστειλή προξενιά ἢ ἴδια ἢ συμπεθέρα
Ἐτότες πιά... τὴ δώνομε καὶ κάνομε τὸ γάμο
καλοῦμεν κι' ὄλο τὸ χωργιὸ γιὰ τὸν ὄχτρῶ τὸ πείσμα.

Ἐτοῖμος εἶν' ὁ Κουρουπᾶς κρηὰς νὰ μαερέψη,
νὰ κάμη τσικνοπίλαφο ποῦ νὰ μὴν τὸ ξεχάσης
δέκα τραπέζια θὰ γενοῦν καὶ μὲς σπὴ μέση ἢ νύφη
τοὺς καλεσμένους θὰ κερνᾶ κι' ὄλους τοὺς συμπεθέρους,
θὰ τραουδοῦνε τὰ βγιολιά θὰ παίζουν τὰ ντουμπάκια
κ' ἡ νύφη μὲ τὰ φκιόργια τῆς καὶ μὲ τὰ ρεπάντια τῆς
θὰ κάνη νάζια τοῦ γαμπροῦ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.
θὰ τὴ φιλοῦνε κ' οἱ δικοὶ στὰ μάτια καὶ στὸ στόμα.
Ἐχει ὁ καιρὸς γυρίσματα κ' ἡ μέρες ἐβδομάδες.

πάντα οἱ φτωχοὶ εἶναι φτωχοί, πάντα μικροὶ προσπέφτουν
ἐμεῖς κ' ἂν ἔχωμεν τιμὴ, δὲν ἔχομεν τὰ πλοῦτια,
εἴμαστ' ἀθρώποι τῇ καρδιάς κ' ἀθρώποι τῇ ἀγάπης
κ' ἦταν τὰ μάτια τῆς ὑγρὰ τῇ ἀρχοντολαλᾶ σου.

Μοῦ φάνηκαν τὰ λόγια τῆς τοῦ συμριγλιοῦ μιὰ πέτρα
καὶ τσεῖπα αἶντε μάννα μου στοῦ Κωσταντῆ τὴν πόρτα
νὰ κλέψης ἀπ' τὴ μάννα του ὅ,τι ἔχει στοῦ μαυλό τῆς
βάλε τὴ μασουλικά σου καὶ τ' ἄσπρο τὸ κουρλί σου
τὴν κάρτσα σου ἀξανάστραφα καὶ δίχως καρτσοδέτην
καὶ ἔμπα μὲς στοῦ σπίτου τοὺς ἀξέγνωιαστα καὶ κάτσε.

Νὰ μὴν βιαστῆς ἂν δὲ σοῦ ποῦν καμμιά κουβέντα πρώτοι
γιατί μπορεῖ ἡ μάνναν του νὰ πῆ καμμιά μπαρόλα.

Μ' ἄκουσεν σὰν πνευματικό ἡ ἀρχοντολαλά σου.

κ' ἤπηρεν τὸ ραβδάκι τῆς νὰ πάη νὰ φεγγερίση
πολύ φυκαριστηθήκανε μὲ τὸ ποδαρικό τῆς
ἤνοιξαν τὸ γλυκὸ κρασί ἀπ' τὸ παλιὸ μεθύρι
καὶ γέμισαν τὰ σφούνα τους, καὶ γέμισαν τῇ κουπές
τηνάνισαν καὶ γλυνερὸ λαόρθια καὶ γλυστρίτες
καὶ τὴν ἐγλυκοξάνοιαν ἀπ' τὴν κορφὴ ὡς τὰ νύχια.

Κ' ὡς ἤπιαν τὸ γλυκὸ κρασί τῇ Ἀμπελοκοστέρας
ἤμέθυσαν κ' ἀρχίνισαν παλιοῦ καιροῦ τραοῦδια
ἤμέθυσεν ἡ μάννα ντου ἡ κερασυμπεθέρα
ἤμέθυσεν κ' ὁ Κωσταντῆς ὁ πρωτονοικοκύρης
καὶ κεῖ μὲς τὸ μεθύσι του ποῦ γλυκοτραουδοῦσεν
ἓνα τραοῦδι τῇ καρδιάς, ἓνα γλυκὸ κοτσάκι
τὸν ἤκανε κ' ἠδάκρυσεν κ' ἤπιασεν τὸ ποτήρι.

Σὰν ἄρχο τὸν καμάρωναν κ' οἱ δύο οἱ συμπεθέρες
σὰν νὰ γυρεῦγαν νὰ τοὺς πῆ καὶ νὰ τοὺς μολοήση.
Ἀψήλωνε τὸν ἀμανὲ σὰν χότζας μουεζίνης
καὶ ἓνα ἄχ! ἀμάν, ἀμάν, τοῦ φλόγιζεν τὰ στήθεια:

Τῇ μπαρμπαργιάς τὸ πέλαος

Τῇ Μάλτας τὸ κανάλι

νὰ φάη τὸ κορμάκι μου

ἂν ἀγαπήσω ἄλλη.

Κ' ἡ μάννα ντου κατάλαβεν τοῦ γιοῦ τῆς τὸ μεράκι
καὶ ζαλισμένη ἀπ' τὸ κρασί ἤλεεν ὀλοένα,
μηδ' ἐρωτῶ τὸν Κωσταντῆ καὶ γιὰ τὴν Πετριλιά σου;
πού εἶναι μιὰ νοικοκουρά χρυσοκοπελλουδάκι
μὰ δὲν ἀδειάζω ἀπὸ τὴ δουλειὰς κ' ἀπὸ τὴ ἀμπασάδες
μόλις τελειώσουν οἱ σπορές καὶ τὰ Ζευγολατεῖά μας,
θάρθωμα μὲ τὸν Κωσταντῆ νὰ κάνωμε φεγγέρα,
πῶχω ἓνα λὸο νὰ σοῦ πῶ καλομελετημένο.
θέλω νὰ πῆς τῇ Πετριλιάς κατσόγρη νὰ κάνη
καὶ νὰ ξεχρίση τὸ κρασί ἀπ' τὸ ψηλὸ μεθύρι,
νὰ πούμενε κ' οἱ τρεῖς μαζί τὸ μπρούσκο μαγγανίτη
γιὰ τὸ καλὸ ποδαρικό γιὰ τὴν καλὴ τὴν ὥρα

παίρνω τὸ σκαμακάκι μου καὶ πάω στὰ πασιπαράκια,
 μὴν ἦρθαν ὁ κυούρης μας ἀπ' τὴν ἀποταή μας
 νὰ φάη ποῦ μαέρευε πορίχια μὲ τὸ λάδι.
 κιᾶμα μαντρίσωμεν τάρνιὰ στοῦ ΜΠΟΥΛΑ ΤΟ ΜΙΤΑΤΟ
 καλῶς μᾶς ἀναμένετε τὸ βράδυ, συμπεθέρα,
 πάω λοιπὸν στὸ σπίτι μας καὶ ἀποχαίρωτῶ σε
 Εἶδες τὴν θυατέρα μου τὴν καλομαντατοῦσα
 πῶς ἦρθεν μὲ καλὴ βουλή τὴν προξενιά νὰ κάμη,
 τοῦτανε πιά ἀδύνατο, τοῦ τῶτενε ἡ μοῖρα,
 πῶς θενὰ συγγενέσωμεν πῶς θέν' ἀδερφωθοῦμεν,
 εἶχα πολλά σημαδιακά ἐτοῦτε δῶ τῆ μέρες.
 Καὶ παίζεις μὲ τὸν ἔρωντα ἅμα τὸ ἀπαιτήση
 παίρνει τὰθρώπου τὸ μυαλό τὸν κάνει μεθυσμένο
 δὲν ξέρει τί τοῦ γίνεται, δὲν ξέρει τὸ τί κάνει...
 Ἡ μοῖρα πού σε μοίρανε χρυση μου θυατέρα,
 ἡμπροστάξενε γιὰ νὰ δῆς τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέρα,
 "ὦ! εἶχες δίκη ποῦ λες τόσα στὸ Σάντουλό σου
 καλὰ μᾶς τᾶφερε ὁ θεὸς καὶ κάνει τὸ σταυρό σου
 θᾶψω λιθάνι καὶ κερί τ'αἱ Γιαννιοῦ τὸ βράδυ,
 γιὰ νὰ ἔορκίσω τοὺς ὀχτροὺς μὲ τὰ δεσπετικά τους
 νήκουσα κάτι πράγματα κι' ἔχω κατατρομάξει
 πού τᾶλεεν ὁ Προεστός στὸν ΠΥΡΓΟ ΤΟΥ ΜΠΕΛΟΝΙΑ
 πῶς τάχα βγαίνουν ξωτικά μὲ τῆ καλὲς Κυουράδες
 κι' ἀράδα πιάνουν τὸ χορὸ στοῦ Μάγκου τὸ λιοῆρι
 ἡσβούριζενε σᾶ λωλὸς καὶ σᾶ δαιμονισμένος
 καὶ ὄλο ἓνα γκερεμὲ τὰ ἴδια κοπανοῦσε
 χαρᾶ τῆνε νοικοκυοῦρες νὰ πῶ τὴν ἀφοδιά σας
 Δὲ μάθετε τί γίνηκαν μὲς' τὸ χωργιό τῆ νύχτα
 κεδῶ ἡμαζευτήκετε νὰ λέτε παραμύθια;
 Ἡστοῦ πῆρέ ντου τὸ μυαλό πῶς τὰ προχτές τὸ βράδυ(;) ἦκουσεν ἓνα βοητὸ ἀπίσω ἀπὸ τῶ Ἀχλάδες
 καὶ ἦτρεξεν σᾶν παλαβὸς μένα ραβδί στὸν ὦμο.
 μὰ σκιάχτηκεν στὴν ἀμπασιά πού ἦτανε φραμμένη
 καὶ μὲ χαλίκια σᾶν βροχὴ τὸν ἐπετροβολοῦσαν
 ὄλοι οἱ μαυροένηδες μὲ τῆ καλὲς Κυουράδες.
 Κι' ὡς τάχας ἀνηφόριζεν στοῦ ΒΑΡΔΑΛΗ τὸν τράφο,
 εἶχενε βγῆ στὴν ΚΟΡΑΚΙΑ τὸ μαῦρο νεκροποῦλι
 καὶ ἦκλαιεν λυπητερά γιὰ ἓναν ἀμουροῦζο,
 πού θᾶκανε τὸ γάμον του ἐτοῦτες δῶ τῆ μέρες
 Μὲ ἦπισαεν ἓνα κακὸ μοῦρθεν νὰ τὸν σκοτώσω
 καὶ τοῦμπεξα καταριστὰ τῆ δυνατὴ φωνὴ μου.
 Μὴ μᾶς τρομάξης, προεστέ, μὲς τῆ καλὲς τῆ ὥρες
 πᾶψε καὶ ἠβάρεθηκα νὰ κακοφαφλατίζης.
 μὴν εἶσαι κακομάντατος, κακοποδαριασμένος,
 ἐξῆντα χρόνια πού ἐξῆσα μὲς' τὸ χωργιόν ἐτοῦτο,
 ποτές μου δὲν ξανάκούσα ἀφτὰ τὰ παραμύθια.

"Άμε νά φύης ἀπό δῶ νά μὴ σὲ σακατέψω
Κ' ἄλλη βολά, ὅπου εἶμαι γώ, νά μὴ Ξαναβεβάρης.
'Ακοῦς ἕναν κακόσορτο, κ' ἕναν σκαρταδιασμένο
νᾶρχεται ὁ ξελεχιστής ἀπό τσ' ἀποῦράδες
νά μᾶς ἐλέη φαφλατιά μεσ' τῆ καλῆς τῆ ὤρες.
Θαρρεῖς πῶς τοῦ χρωστούσαμεν τοῦ φυλλοδαβλισμένου
κ' ἤρθεν ἐδῶ ὁ ξελεχιστής νά λῆ παλαβάγρες
Κρίμα ποῦ δέν τόν ἠῤρηκεν σπὸ δρόμο ἢ λαλά σου
θὰ τότε σουρομάδιζεν σᾶν πάπια στήν αὐλή μας,
πού ἐκείνη δά με δάκρυα ἤδωνε τὴν εὐκὴ τῆ
καί ἤλεεν παινέματα τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες
γιὰ δέν ζευγάρι, ταιριαστό! καὶ γλυκαγαπημένο,
νά σᾶς ἀξιῶση ὁ θεὸς πάντα σας ταιριασμένα
νά ζῆτε τὰ μερώνετε χαρούμενα στὸν κόσμο,
κί οἱ πέτρες μέσ' τῆ στράτα σας νά γίνονται διαμάντια,
Κί ὅμως καί τί δέν ἤκουσεν στοῦ ΤΖΑΝΑΣ ἢ λαλά σου
πῶς παίρνομεν τὸν Κωνσταντὴ καὶ κάνομεν φεγγέρα
καὶ πῶς ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἀπὸ μεγάλη πόρτα.
τόσα ξελέχια ν' ἤκουσεν πού ἰστούπηρε ὁ νοῦς τῆ
μὰ τοῦ ἀράδιασεν κί αὐτὴ καὶ τῆκαμεν ἀπ' ἄσπρου
Εἶντα σᾶς νοιάζει, μωρή, ἐσᾶς κείστε κακογλωσσουδες
κί ἀρχίσετε στὰ θέρητα κί ἀρχίσετε στοῖ φοῦρνοι
νά λέτε πῶς ὁ Κωνσταντῆς τὴν Πετρινιά θὰ πάρη
καὶ τί μ' αὐτό; ἢ Πετρινιά τάχα δέν τοῦ ταιριάζει;
Κεῖπενε στὴ φιλιότζα τῆ καὶ στοῦ καλαδερφοῦ τῆ
δέν εἶνε μήτε Καῦκός τῆ μήτε καὶ γεβεντό τῆ...
θέτε δὲ θέτε, ἢ Πετρινιά, τὸν Κωνσταντὴ θὰ πάρη,
«Ἄν εἶσαι μέλισσα παιδί, κέντρα καὶ μὴ οὐορίζης»
μὰ μεῖς θὰ τὰ τελειώσωμεν νά σκάσουν οἱ ὄχτροί μας.
τοῦς τᾶπεν κί οἱ κακόσορτοι φυσοῦσαν σὰ λαφιάτες
ὅτι κ' ἄν κἀνης τοῦ κακοῦ, πάντα κακὸς θε νᾶναι.
ἄλλοι! πού τῶχει ἢ κούτρα του νά καταιβάζη ψεῖρες!
οἱ χωργιανοί μας εἶν καλοὶ σᾶν ἔχουνε σφέρο
ὡς καὶ τὸν ἔρο προεστόν ἠθάλανε γιὰ νᾶρθη
νά τὰ χαλάση ὀριστικὰ, ἔχει μαθῆς τό γιοῦ ντου
ὅπου ψοφᾶ γιὰ παντρεῖα ἀπὸ τὸ καλοκαίρι.
μὰ ἢ Πετρινιά εἶνε μπιστὴ κῆνα ἀγαπᾶ στὸν κόσμο,
τὸν Κωνσταντὴ τῆ τὸν καλὸ ποῦ ἦταν τὸ τυχερό τῆ.
'Εφτό ἐκείνη ἀγαπᾶ κί ἐκείνο θε νά πάρη.
Μὰ τί νά κάνη ὁ ἄθρωπος, ἅμα τὸν κατατρέχουν,
πῶχει ἄθρώπους με καλά πού χαίρονται νά βλέπουν
ἄλλων ἀθρώπων τὰ καλά νά τὰ καλοτυχιζοῦν,
κ' ἔχει ἄθρώπους πού φτονοῦν καὶ κλαῖνε ἀπὸ λύπη,
ἅμα θωροῦν τὸν ἄθρωπο πῶς ζῆ εὐτυχισμένα,
Μὰ εἶν ἢ μοῖρα δυνατὴ κί ὅλα τὰ ξεδαλύνει
καὶ ἀπομένει στοὺς κακοὺς ἢ κάκια καὶ ὁ φτόνος.

όλα του κόσμου θεϊκά του τυχερού ο γάμος
 τῶδε του παραπίστεψα ἀπὸ μίαν ἱστορία.
 Τὰ κοπελλούδια του χωργιού κι' ὁ γιός του Καπινιάρη
 ἐπήανε στοῦ ὄρφανῆς νὰ τήνε προσκαλέσουν
 κάτω στοῦ ἔρου Κοκκολιού του πρωτονοικοκυοῦρη
 πούχανε βάλει τὰ βγιολιά δώδεκα μεθυσμένοι.
 Τ' ἄκουσεν ἡ Σταματικῶ του Λάμπρου ἡ θιατέρα
 καὶ σεῖεται καὶ στολίζεται καὶ στο χορὸ πααίνει
 ποῦ πᾶς, τοῦ λέει ἡ μάννα τῆ, μωρή ξεμουλισμένη;
 ἀφοῦ δὲν μπᾶει ἡ ὄρφανή ποῦ τὴν ἐπροσκάλεσαν,
 μωρή δὲν ἔχεις μάννα ἐσύ, ἀδέρφια καὶ ἀφέντη
 νὰ τσ' ἀρωτηῆξης ποῦ θὰ ἦᾶς καὶ ποῦ θενὰ κονέψης;
 εἰτσά θαρρεῖς μωρή ἐσύ, θὰ παίρνης τσ' ἀλαπάντες;
 καὶ θὰ ὑρίζης ὅπου θές, ὅλες τσ' ἀποῦράδες;
 οἱ ἄλλες κι' ἂν πααίνουνε σπὴν πλάτσα νὰ χορῆψουν,
 δὲν ἔχουν μάννα κι' ἀδερφὸ καὶ προονὸ καὶ Κυοῦρη
 παίρνει τσ' ἡ μοῖρα ἀπὸ κοντὰ νὰ πάη νὰ τσοῖ παντρέψη
 μὲ ὅποιο τύχη στοῦ χωργιό κι' ὅς εἶν περαματάρης
 ὑρίζει καὶ ἡ κόρη τῆ καὶ κλαίει καὶ τοῦ λέει
 μά... γιάντα μάννα μου δὲ θές νὰ πάω στὰ παιγνίδια
 ποῦνε ὁ γιός του Τσέλαιου κι' ὁ γιός του Καπινιάρη
 καὶ θὰ μὲ πιάσουν στοῦ χορὸ καὶ θὰ μοῦ τραουδήσουν
 χίλια κοτσάκια του χωργιού καὶ χίλια τοῦ ἀγάπης
 ὄχι δὲ θέλει τσ' ὅπαντᾶ κι' ἀγρίευε τὰ μάτια
 Μὴν πᾶς ἐσύ κρίνε, κι' ἀνθέ, χρυση μου θιατέρα
 Ἄφες τὴ μοῖρα νὰ διαβῆ μόν' ἀπομοναχὴ τῆ
 κι' ἄμα θενάρθη ὁ καιρὸς νὰ παντρεφτῆς καλὴ μου,
 θενάρθ' ὁ ἔρωντας στραβὸς νύχτα νὰ σὲ ξεπνήση
 χρυση κορδέλλα θὰ βαστᾶ νὰ πλέξη τὰ μαλλιά σου
 καὶ θενὰ γύρη σᾶν κλωνὶ νὰ πέση στοῦ πλευρό σου
 ἀκουμε, θιατέρα μου, κ' ἔλα στοῦ λοῖκό σου...
 μ' ἀγὼ δὲν ἠλωλάθηκα, στοῦ στράτες νὰ σ' ἀφήκω
 ἄμα γενῆ ἡ μαντηλαργιά, θὰ πέση ἀπὸ τὸ κλῆμα.
 Τὸ ἴδιο γιὰ τὴν Πετρινιά τὴ μοῖρανε ἡ μοῖρα
 καὶ τοῦ φέρενε τὸ γαμπρὸ στοῦ γονικό τῆ σπίτι
 νὰ σμίξη μ' ἕνα ριζικό τ' ἀστρί καὶ τὸ φεγγάρι
 ἡ μοῖρα τῆ δὲν ἤθελεν ἕνα παληοβεργάτη
 καὶ εἶπεν του φύε ἀπὸ δῶ ἄμα στοῦ πῶ μῆλο
 μὰ ἡ Πετρινιά τὸν ἠῦρηκεν τὸν ἀγαπητικό τῆ.
 Τώρα π' ἀνθιοῦν τὰ πούλουδα κ' ἡ μάρες στὰ λιθάδια
 κ' ἡλιοφιλιούνται ἡ καλλουργιῆς ντροσοκαματεμένες,
 στρώσετε τὰ ζωντόβολα νὰ πάμενε στὴ χώρα
 νὰ γράψωμενε τὰ προικιά στοῦ συμβολαιογράφου.
 Χαρίζω καὶ τὰ ἔχει μου καὶ τὰ γεροντομοῖρα.
 Γράψε τὸ βοῦδι τὸ ψαρό, τὴν τσοῦλικία ἀρνάδα,
 τὰ κάτ' ἀχτιά του ἀμπελιού, τ' ἀπάνω συκοῦρι,

δώδεκα κητρολεμονιές και δγυό ασκιά μεγάλα,
 του πάππου μου τόν αρμεό με δεκοχτώ σημάδια,
 τὰ σύνεργα και τή σουργιά, τό νάπο, τό πινάκι,
 δγυό σφούνια, τό μικρό ροί και δγυό χαλικολόσι.
 Δεκάξ, ανάπλια, τό γαμπά με τοί φαρδυές τσιμουσες,
 Τόν άργαλειόν ως βρίσκεται μαζί με τήν άνέμη
 Δέκα σφοντύλια τ' άρδαχτιού, έφτά καλαμουκάνια
 Τή μπιρμπινίτσα ποη ρακής τό σκάλεθρο του φούρνου
 μιá κοπανίδια, δγυό Ζυγιούς και δεκαέξε Ζεϋγλες,
 ένα φλασκι πού κρέμεται με τό κοντό διχάλι,
 τή μάτουκα και τό λοστό, τραχάδες και κλαδίσκια.
 Τόν κόπανο με τσί βουρλιές τήν άψηλή πη τζάρα,
 τοί Εύλινες πινακωτές με τήν μεγάλη σκάφη,
 τάργάθι τό Ξυλόφκιαρο κ'έξε καλά τσιμίσκια
 Του καφοκουούρη τό σκαμνί με τήν παληοκασέλλα,
 τοη καφομπαρδατζάναινας τοσι δγυό παληοπαπουσες.
 Τά έξε παληοσκούτελλα πώχω στήν κάλυβά μου
 τήν τσικαλούδα τή μικρή με τάψηλό κουμάρι,
 ένα φουνέφτιο πού μεινε στο κάτω μας κουμάσι,
 τόν πανιστή μου τόν καλό και έξε κουρκουνάδες,
 ένα έργάθι άχερα με φασολιές γεμάτο.
 Του πάππου μας τό Μύσταπο, τ' ασκιά τὰ κρεμασμένα,
 μιá θυλακούρα άρακά, κόσκινο και ντριμόνι.
 Και τὰ Ντουμπακοσουβλιारा κάθε χρονιά νά παίζουν.
 Τοσι σπόροι καθώς βρίσκονται κ' ένα κοντό δοξάρι
 και τὰ σωμαροστράτουρα για δυό καλοί γαδάροι.
 "Ας φέρωμενε τόν Παπά κουμπάρο και κουμπάρο
 τό μάρα τόν Κουρουπά, τή Μαρίγω κι' άπάνω
 νά σφάξωμε τό τσουλικό τάρνι τοη μαυρομμιάτας
 κ' ένα λαχτέντο θηλυκό, τρεις κούκλιδοι μεγάλοι,
 κι' όλοι μας νά γλεντίσωμεν σ' τοη Πετριμιάς τό γάμο.
 Καλέστε όλο τό χωργιό τρεις μέρες και ρεις νύχτες
 τόν Τζόβενο με τὰ βγιολιά και τόν Κουτσοκαρέγλα,
 φωνάξετε και του Σφουνά, βάλτε και τὰ ντουμπιάκια
 οι χορεφτάδες νάρθουνε και οι τραουδιστάδες
 νά 'κούσω θέλω τή φωνή τοη χήρας εκεί κάτω
 μιá πατινάδα νά μάς πη νάνοίξη ή καρδιά μας
 κι' άν κουραστή κι' άν δέ δεχτή τάρχοντοκυργιακάκι
 καλέσετε τσεγγόνες τοη τοσι κόρες τοη Χρυσάθης,
 πούνε χιλιάφωνα πουλιά και γλυκοτραουδίστρες
 Κι' άν λείπουνε στή Ξενιτειά, πήτε στον άδερφό τους,
 όπου δέν είναι άμοιρος για γλέντια και τραούδια
 Τοη Βίβλος νά καλέσετε όλοι τοσι χορευτάδες
 Τσώμορφες Γλυναδιώτισσες και του Μπλουμιά τοσι κόρες
 τοη πλάνες Μαργαρίταινες, πού είναι σάν νεραϊδες
 κι' από τήν κάτω Παναγιά μιá γόησσα σουλτάνα

μέ τήν πρωτοεαδέρφη τζη ποῦνε φιδομαλλοῦσα
 Πέψετε τσί καθαλαργιές ὡς τό Σαγκρί νά πάνε
 νά προσκαλέσουν τσι ὠμορφες κι' ὄλα τά παλληκάργια
 Κί' ἄν λούζεται μέσ τῆ πηγές τ' Ἀργύριου ἡ κόρη
 πάρτε ἀπ' τά μάτια τζη τό φῶς τάποσπερίτη
 νά φέξη μέσα στοῖ καρδιές ποῦ εἶν' ἐρωτευμένες
 Τρεχάτε μὴν λικοντιστῆ στοῖ Γαλινοῦς τόν ὄχτο
 ἡ Μαρουσιώ τῆ Ποταμιᾶς ἡ ἄστεροματοῦσα
 π' ἀνθίζει τό χαμόγελο στοῖ ροδινοῖ τζη στόμα
 μαζί μέ τόν αὐγερινό σᾶν μεροξημερώνη.
 Ἄς ἐρθ ὁ Γιώργης ὁ Μακρῆς, τῆ Βίβλος ὁ ἀσίκης,
 τῆ χώρας ὁ Παρασκευᾶς κι' ὁ νεῖος ὁ Βλαχογιώργης
 Τό φαναράκι ὁ Στελιανός καί ὁ Λουρῆς ὁ Γιώργης.
 Τό παλληκάρι ὁ Βορριᾶς, ὁ Γιάννης τό Σεργάκι
 ὁ Γιαννουλάκης τοῦ Βουρλά ὁ Σεβνταλῆς τῆ Σμύρνης
 ὁ ἀντριωμένος Κατινᾶς κι' ὁ μαυραγκᾶς τῆ χήρας,
 ὁ Γλυναδιώτης Σάλιακας τάγερσανιοῦ οἱ Ζῶροι,
 τό Μάρκαρο ἀπ' τό Σαγκρί καί τόν Καψοτρανούδη
 Καί πέρα ἀπό τσι Μέλανες καένα Ντεγαῖπα
 τόν Γιούναλη τόν Κούτσουπα, ἄν ἦρθε ἀπό τήν Πόλη,
 Στείλετε τ' ἄσπρ' ἄλόπα ντυμένα μέ τά χράμια
 νά φέρουν καμμιά δεκαργιά λεβέντες χωραῖτες
 τοῦς Χάμπηδες τοῦς ἔακουστούς τό γεροθεαγένη
 τοῦς Κιστρινοῦς τοῦς ἄρχοντες καί τοῦς μεγαλουσιάνους
 τόν γίγα θαλασόλυκα, τόν καπετάν Ἀντρίκα
 φωνάξετε τῆ Πέτρενας τῆ γλυκοκελαδοῦσας
 ποῦ ὄωκεν τῆ γλυκειά φωνή σέ μιὰ τζη θιατέρα.
 πῆτε τῆ Μαιτούδενας, πῆτε καί τῆ Χρυσάθης
 ποῦ σταματοῦνε τά βγιολιά, ἄμα θά τραουδήσουν
 μποροῦν μέ τά τραούδια των καί πέτρες νά ραῖσουν.
 Σφάξετε δέκα πρόβατα καί δεκαοχτῶ ἐρίφια
 νά καλομοερέψετε νά φᾶν' οἱ καλεσμένοι
 πάρτε σφούνια καί φλασκιά κι' ἄμέτε στοῖ κελλάρι
 κ' ἐγκλήρορα ξεχρίσετε τά δώδεκα πιθάρια,
 ποῦνε γεμάτα ἀπό κρασί τῆ ἀμπελοκοστέρας.
 Μεριάσετε νά κάτσουνε στοῖ πρώτο τό τραπέζι,
 εὔρατε τσί ντιλάληδες νά πρέξουνε στή Βίβλος
 γιά νᾶρθουνε στόν Κοκκιμᾶ ἀπό τά Πλατανάκια
 ὁ ἔρο Χωριανόπουλος κι' ὁ κυνηός ὁ Πέτρος
 νά στήσουνε τά μάσκουλα ὡς τό μεγάλο Κάστρο'
 κι' ἄμα φερτάρουν οἱ δικοί, νά ἀρχίσουνε τά συμπάρα.
 Κί' ὡς θά τελειώση μέ τσ' εὐχές τό ἅγιο μισπήργιο
 κάμετε τόπο στα βγιολιά τῆ νύφη νά χορέψουν.
 Κερνάτε μου τήν Πετριλιά οἱ συγγενεῖς κι' οἱ φίλοι
 παίξε τόν ἀμολαρητό τῆ ντίρλα λαουτιέρη
 καί σὺ ἀβόζα βγιολιαντζῆ μέ τό γλυκό δοξάρι

γύριζε κάθε νότα σου, σ'άν ποῦ γυρίζ' ὁ νοῦς μου
Κι ἄχ! Μέσα στά τσακίσματα ποῦ παίζει τό βγιολί σου
νά πῆς χίλια παινέματα κ' ἀμέτρητα τραούδια
Πῆτε στὸν πρῶτο χορευτὴ καένα δῦγιο τρία
μεργιάσετε καί σεις πουλιά τῶν ΕΓΓΑΡΩ ἀηδόνια

★

«γιατί διαβαίν' ὁ αὐγερινός κιὰπίσω πὰγ' ἡ πούλια
καί παραπίσω ἡ πέρδικα μὲ τὴ χρυσὴ φτερούγα
Σῦρε, λεβέντη, τό χορό, σῦρε καί τὴ Σουλτάνα
Σῦρε καί τὴν ἀρχόντισσα καί τὴ μεγαλουσιάνα
Σήμερα νᾶσπρος οὐρανός σήμερα νᾶσπρη μέρα
Σήμερα στεφανώνεται ἀετός τὴν περιστέρα,
Σήμερα εἶν' τάντρουνου λαμπρὴ, μεγάλη σκόλη
πού τὴν εὐλόησ' ὁ Χριστὸς κι' οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι
Σήμερα ἡ ντρόσο τούρανοῦ τὴ γῆς περνᾶ καί λούζει
γιατί ἐστεφανώθηκαν τσ' Ἀεῖας οἱ ἀμουροῦζοι.

Γ Λ Ω Σ Α Ρ Ι Ο Ν

Α

Ἄβροζο, λέξις Τουρκικὴ = σιγανό τραγούδι.

Ἄεσοφυσισμένος (ὁ), δύστροπος.

Ἄλαμπάντες, λέγονται οἱ γωνίες τοῦ κτήματος.

Ἄλλοι. Ἐπιφώνημα σχελιαστικόν, προελθόν ἐκ τοῦ ἀλλοίμονον, συνοδεύεται συνήθως μετὰ τὴν λέξιν «βοή» εἰς τὴν φράσιν τὰλλοί βοή ποῦ μου ῥθενε», λεγομένην ὁσάκις εἰς τινα ἐπιπέση συμφορὰ μεγάλη, ἀπροσδόκητος.

Ἄλτάνα ἢ Ἄλιτάνα (ῆ), μέρος κτήματος σκαπτόμενον καὶ εἴτα φυτευόμενον (πρασιά), ἔπειτα κάθε σχέδιον ἐπὶ ὑφάσματος ἔχον σχῆμα τῆς πρασιάς.

Ἄμουρούζα (ῆ), ἐρωμένη, ἡ φίλη, ἡ μνηστή.

Ἄμπασιὰ (ῆ), ἐργασία, ἡ ἐκδούλευσις πρὸς τινα, ἡ ἀποστολή.

Ἄμπελοκοστέρα (ῆ), ὄνομα κτήματος· τὸ ἀρχικόν ὄνομα ἦτο Κοστέρα, ἔπειτα, ἐπεὶ δὴ ἐφυτεύθη ἄμπελος, ἐκλήθη ὡς ὀνομάζεται σήμερον.

Ἄμολαρητός (ὁ), χορὸς ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς, καθ' ὃν οἱ χορεύοντες (νέος καὶ νέα) εὐρίσκονται ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου καὶ καθ' ὠρισμένας στιγμὰς στρεφόμενοι, ἐπανέρχονται πάλι εἰς τὸ πρῶτον μέρος.

Ἄνάπλια (τά), εἶδος κουβερτῶν κατασκευαζομένων ἐκ μαλλίων προβάτων.

Ἄνωμερίτες (οἱ), οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ ἄνω μέρη χωρίου τινός.

Ἄπούλουδα (τά), εἶδος ναρκίσσων φυομένων εἰς ὄρεινά μέρη.

Ἄποταή (ῆ), κτήμα μικρόν, εἰς ὃ ὑπάρχουν συνήθως δύο οἰκήματα χρησιμεύοντα πρὸς κατοικίαν τῶν ζῶων, ἢ φύλαξιν τῶν ζωοτροφῶν.

Ἄποῦραδες (οἱ), ἰδὲ ἄλαμπάντες.

Ἄραντός (ὁ), φαγητόν, ὅπερ παρασκευάζεται ὅταν εἰς θερμόν ὕδωρ θέσωμεν τεμάχια ζύμης μικρότατα. Συνήθως δὲ μετὰ τὴν βράσιν τίθεται ἐντός αὐτοῦ γάλα.

Ἄργολαβίζω ρῆμα = ἐργολαβῶ = φέρομαι πρὸς τινα ὡς ἐρωτευμένος, ἀρχίζω νὰ δεῖκνύω ἀγάπην πρὸς τινα.

Ἄρχος (ὁ), ὁ ἄρχων, ὁ κυβερνήτης.

Ἄργάθια (τά), εἶδος μεγάλων κυκλικῶν δικτύων χρησιμεῦον πρὸς μεταφορὰν τῶν ἀχύρων.

Ἄσικης (ὁ), καλεῖται οὕτω ὁ νέος, ὁ διακρινόμενος διὰ τὴν ζωηρότητά του μεταξὺ τῶν ὁμηλικῶν του καὶ ἄλλων.

Ἄχλάδες (οἱ), τοποθεσία παρὰ τὸν Γαλανάδον, ἀπέχουσα πῆς Νάξου περὶ τὰ πέντε χιλιόμετρα.

Ἄχτι (τό), τεμάχιον συνήθως βραχῶδους κτήματος.

Β

Βαρδαλή (ή), τοποθεσία παρά τὸν Γαλανάδον.

Βεργάτης (ό), ὁ ἀγοφύλαξ.

Βίβλος (ή), δῆμος ἐν Νάξῳ, περιλαμβάνων ἄλλοτε πλείονα χωρία, νῦν δὲ ἀποτελοῦν ἰδιαίτεραν κοινότητα, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Κοινότης Τριπόδων.

Βιθιάζει, ἀρχίζει ὁ καιρὸς νὰ γίνεταί εὐδίας· λέγεται ὅταν μετὰ τὴν βροχὴν ὁ οὐρανὸς ἀρχίζῃ νὰ αἰθριάζῃ.

Βουκέντρι (τό), ράβδος ἐκ ξύλου περίπου δύο μέτρων, ἔχουσα εἰς τὴν μίαν ἄκραν βελόνην, δι' ἧς κεντρίζουν τοὺς βόας (ἀγελάδας) κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, ἵνα προχωροῦν.

Βουρλιά (ή), εἶδος σχοινοῦ ἐκ βούρλων.

Γ

Γαλανάδος (ό), χωρίον ἐν Νάξῳ, ἀπέχον τῆς πρωτευούσης 5 χιλιόμετρα.

Γαμπᾶς (ό), εἶδος ἐπανωφορίου γινόμενον ἐκ μαλλίων προβάτων.

Γεροντομοῖρι (τό), τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τὸ ὁποῖον λαμβάνουν οἱ γέροντες ἐκ τῶν κτημάτων των, ἅτινα ἔδωσαν ὡς προίκα εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν.

Γιέβεντο (τό), λέγεται ὅτι τῆς ἔγινε «γιέβεντο», ὅταν μειώνεται ἢ ὑπόληψις αὐτῆς ἔνεκα συμβάντος τινός.

Γκερεμὲ ἐπίρ. ἐπανειλημμένως, διαρκῶς.

Γλυνερό (τό), μείγμα, ὅπερ παρασκευάζεται, ὅταν εἰς δοχεῖον, πῆλινον συνήθως, τοποθετηθῇ κρέας χοίρινον εἰς μικρά τεμάχια ἀφ' οὗ προηγουμένως βρασθῇ καὶ τηγανισθῇ.

Γλυστρίτες (οἱ), γένος μυκήτων τῆς πάξεως τῶν ὑμενομυκήτων, σαρκώδεις μύκητες γνωστοί ὑπὸ τὸ ὄνομα μανιτάρια (CHAMPIGNONS)· ὀνομάζονται καὶ γλυστρίτες, διότι γλυστροῦν, ξεφεύγουν ἀπὸ τὰ χέρια.

Δ

Δεσπετικά (τά), λόγια δεσπετικά, λέγονται τὰ λόγια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα λέγονται πρὸς βλάβην τινός.

Διχάλι (τό), ξύλον μήκους 1.20-1.50 μ. καὶ φέρον εἰς τὸ ἄκρον τρεῖς ἀποφύσεις καὶ χρησιμεῖον ἵνα ἀραιώνῃ τοὺς κομπομένους στάχεις, κατὰ τὸ ἀλώνισμα.

Ε

Ἐγκαρές, χωρίον ἐν Νάξῳ, ἀπέχον τῆς πρωτευούσης περὶ τὰ 8 χιλιόμετρα.

Ἐγλυκοξάνυαν ρ. γλυκοξανύω = κυπτάζω γλυκά.

Ἐσβούριζεν ρ. σβουρίζω = στρέφομαι ὡς σβούρα, εἴτα μεταφορικῶς λέγεται περὶ παντός, ὅστις μετὰ μεγάλου θυμοῦ ἀρνεῖται ἢ ὑπερπαζίζεται τι.

Ζ

Ζευγαριά (ή), ἑκτασις ἧτις εἶναι ἴση πρὸς δύο στρέμματα
Ζυός (ό) = Ζυγός, ἀποτελεῖται ἐκ ξύλου 1-1,20 μ. εἰς τὰ

δύο άκρα φέρει ανά δύο όπάς, δι' ών διέρχονται δύο καμπυλωτά ξύλα, άπια εις τό άκρον ένοϋνται δονόμενα διά πλεκτού σχοινίου. Ο Ζυγός χρησιμεύει προς ζεύειν τών βοών κατά τήν καλλιέργειαν τής γής.

Η

Ήμαέμενε ρ. μαέβγω = μαζεύω.

Ήμήνυσά το ρ. μηνύω. ένταϋθα. καθιστώ τι εις τινα γνωστόν, κυρίως δι' άγγελιοφόρου. Τό τό ένταϋθα δεικτ. αντί αυτό.

Ήρριψε τοϋ ρ. ρίπτω.

Θ

Θυλακούρα (ή), σάκκος (θύλακος) κατασκευαζόμενος συνήθως εκ δέρματος αιγός ή προβάτου και χρησιμεύων προς τοποθέτησιν και μεταφοράν εις τόν μύλον σίτου.

Κ

Κάζας τύπος κωμικός τής έποχής, ειτα τίτλος ύβριστικός λέγεται επί άνοήτου άνδρός.

Κακομάντατος (ό), ό άγγέλων κακά μαντάτα, κακάς άγγελίας, εκείνος ό όποιος πάντοτε άγγέλει κακάς ειδήσεις.

Κακόσυρτος (ό), ό άνίκανος διά κάθε εργασία, ό στερούμενος κάθε πρωτοβουλίας.

Καλαδελφός (ό), ό έχων τόν αυτόν ανάδοχον με άλλον τινά, καλαδέλφια λέγονται εκείνοι πού έχουν ανάδοχον (πνευματικοί άδελφοί).

Καλαμουκάνια (τά), καλάμια 0.50, πού χρησιμεύουν, ίνα επ' αϋτών τυλίσσεται τό στημόνι.

Κάλυθα (ή), άγροτική καλύθη, τήν όποιαν οι χωρικοί κατασκευάζουν τό θέρος εις τά μποστάνια από καλαμόφυλλα και γλυκόρριζες.

Καλοκουόρης (ό), ό καλός κύριος, ό καλός πατέρας.

Καλομάντατος (ό), άγγέλων καλά μαντάτα, καλός άγγελίας, εκείνος ό όποιος πάντοτε άγγέλει κακάς ειδήσεις.

Καταβολίζω ρ. καταβολεύω, κυρίως σημαίνει τήν έσκαφήν τοϋ περι τήν ρίζαν χώρου τοϋ κλήματος και τήν τοποθέτησιν τών βλαστών εις κατάχλωρον θέσιν. Είτα μεταφορικώς σημαίνει κτυπώ τινα, βλάπτω.

Καστρινός (ό), ό κάτοικος τοϋ Κάστρου.

Κατσόγρη (ή), φαγητόν, όπερ παρασκευάζεται, όταν εις τηγάνιον, εις τό όποιον προηγουμένως «έκαρβουντίσθη» κρομμύδι, ρίψωμεν άνάλυσιν αλεύρου.

Καυκάργια (τά), χωράφια άνώμαλα και πετρώδη.

Καϋκος (ό), καυχησιολόγος οίηματίας, ειτα μεταφορικώς λέγεται περι έρωμένου ύπάνδρου γυναικός.

Κοκκιμάς, Βουνό και Πλατανάκια. Χωρίον εις Ποταμιάν.

Κλαδίσκος (ό), γεωργικόν σιδηροϋν εργαλείον χρησιμεϋον διά καπήν τών κλημάτων (κλάδευμα).

Κοτσάκια (τά), δίσιπχα, λεγόμενα υπό νεονίδων ή νέου και νέας κατί τούς χορούς ίδια προς έκδήλωσιν έρωτικών

αισθημάτων ή άλλων.

Κούκλιδοι (οί), πτηνά, γάλλοι, γαλλόπουλα, ινδιάνοι.

Κουμάσι (τό), μικρός χώρος τετράγωνος ή τρίγωνος και χρησιμοποιείται ως κατοικία ορνίθων & χοίρων.

Κουρουπας (ό), τύπος παλαιότερας εποχής.

Κουουράδες (οί), κυράδες = κυρίες είτε τη προσθήκη και του επιθέτου «καλές» έγινε «καλές κουουράδες», Νεραΐδες κατά την λαϊκήν πίστιν είναι λευκοφορεμένα νεαρά γυναίκες, αϊτινες παρασυρίζονται είτε περί την μεσημβρίαν είτε περί την μέσην νύκτα κακοποιούν τους ανθρώπους και μάλιστα ένιστε αφαιρούν την φωνήν απ' αυτούς, αν κατά την παρουσίαν των ομιλήσουν.

Κουρκουνās (ό), δοχείον πήλινον φέρον δύο λαβάς και χρησιμεύον προς λήψιν και μεταφοράν ύδατος.

Καυομπαρδατζάνανα (ή), τύπος παλαιότερας εποχής.

Καλλουργιά (ή), αγρός καλλιεργημένος διά φυτείας κυρίως καρπουζιών και πεπονιών, τά όποια αφθονούν στή Νάξο.

Λ

Λαόρθια (τά), γένος μυκήτων της τάξεως των ύμενομυκήτων, σαρκώδεις μύκητες, γνωστοί κοινώς υπό τό όνομα μανιτάρια (CHAMPIGNONS)· είναι τά λεγόμενα άσπρομανιτάρια, τά όποια δεν έχουν αναπτυχθή τελείως (όλος όρθός).

Λαφιάτης (ό), όφιο.

Λαχτέντο, μικρόν χοιρίδιον.

Ληοήρι (τό), μέρος κατάφυτον έξ ελαιοδένδρων.

Λοστός (ό), ράβδος σιδηρά 2 μ. περίπου χρησιμεύουσα ως μοχλός διά την άνύψωσιν μεγάλων λίθων.

Λικαντίζω ρ. μη λικοντιστή = νά μην παρεμποδισθή από κάτεπείγουσαν εργασία.

Μ

Μάρες (οί), λουλούδια διαφόρων ειδών.

Μάσκουλα (τά), σωληνες εκ σιδήρου, οϊτινες πληροϋνται διά πυρίτιδος και εκपुरσοκροτουν διά φυτυλλίου.

Μάτουκα (ή), γεωργικόν εργαλείον χρησιμεύον προς κατασκευήν αύλακίων.

Μαυρογένηδες (οί), οι έχοντες μαύρας γενειάδας· είτε λέγεται επί έξωπικων (δ'άβολοι).

Μεγαλομματούσα (ή), ή έχουσα μεγάλα μάτια και συνεπώς ώραία.

Μεθύρι (τό), οίνος, εις όν έντίθενται ρευστά ή όσπρια.

Μέλανεσ (οί), χωρίον έν Νάξω απέχον της πρωτευούσης περί τά 8 χιλίόμετρα.

Μερέντι (τό), λέεις Ιταλική απομεισήμερο - δειλινό.

Μισονησιώτης (ό), ό κάτοχος του ήμισους νησιού· μεταφορικώς ό πλούσιος, ό ζάπλουτος.

Μιπάτος (ό), σϊκημα έξωθεν του χωρίου αποτελούμενον

συνήθως ἐκ δύο δωματίων τοῦ ἑνός χρησιμοποιουμένου πρὸς διανυκτέρευσιν τῶν ζώων τοῦ δ' ἑτέρου πρὸς φύλαξιν τῶν ἀχύρων καὶ γενικῶς τῶν ζωοτροφῶν.

Μύστατο (τό), ἀποτελεῖται ἐκ 10 ὀκάδων οἴνου.

Μολοήση ρ. ὁμολογῶ.

Μουεζίνης, Ἱεροψάλτης - Χόντζας

Μπαρόλα (ἦ), λόγος δηκτικός, ὑβριστικός.

Μπαρπαπρία, χώρα ὀνομαστή εἰς τὸ Λιθικόν πέλαγος, τῆς ὁποίας οἱ τρομεροὶ πειραταὶ ἐλυμαίνοντο τὴν Μεσόγειον. Ἦδη οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

Μπελόνια, Ἑνετικός πύργος ἀπέχων τῆς πρωτευούσης περὶ τὰ τὰ ἑξ (6) χιλιόμετρα.

Μπιρμπινίτσα (ἦ), στεγανῶς κλεισμένος λέβης, ἐντὸς τοῦ ὁποίου βράζουν στέμφυλα καὶ ἐκ τοῦ ἀμβυκος τοῦ ὁποίου διήκων σωλὴν ἀποσπάζει τὴν ρακὴν ἢ στροφυλλιὰ ἢ ὁποία λαμπικαριζομένη μὲ φύλλα κίτριᾶς παράγει τὸ λικέρ.

Μπουκί (τό), τεμάχιον ὑφάσματος φέρον τρεῖς ζώνας, τὸ ὁποῖον καλύπτει τοὺς μαστοὺς τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν.

Μπούλας (ὄ), τοποθεσία παρὰ τὸν Γαλανάδον, ἴσως προελθοῦσα ἐκ κυρίου ὀνόματος.

Μπουντί (τό), ἐξώστης ἐκ τοῦ λατ. PONS-NTIS

N

Νάζι (τό), ἀκκισμός - καμώματα... λέξις Τουρκικὴ

Νεκροπούλι (τό), πτηνὸν τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν νύκτα φωνάζει λυπητερά, ὥστε λέγεται, ὅτι ἡ φωνὴ του προαγγέλει θάνατον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα.

Ντίρλα (ἦ), χορὸς Ἑλληνικός, καθ' ὃν οἱ χορευταὶ χορεύουν κρατούμενοι ἐκ τῶν βραχιόνων καὶ σχηματίζοντες κύκλον.

Ντριμόνι (τό), γεωργικὸν ἐργαλεῖον εἶδος μεγάλου κοσκίνου καὶ ἐσχάρα χρησιμεῖον, ἵνα καθαρίζηται ἡ κριθὴ κατὰ τὸ ἀλώνισμα.

Ντουμπάκι (τό), (τύμπανον) ἀποτελεῖται ἐξ ἑνός τεμαχίου εὐλυγίστου σανιδίου, καμμπομένου οὕτως ὥστε νά σχηματίσῃ κύλινδρον διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἄκρων αὐτοῦ. Ἐπὶ τῶν δύο τοιμῶν τοῦ κυλίνδρου ἐκτείνεται δέρμα συνήθως κύνος. Ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς σανίδος γίνεται μία μεγάλη ὀπή καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῆς ἀνά δύο μικραὶ, δι' ὧν διέρχεται σχοινίον χρησιμεῖον, ἵνα ἐξαρτᾶται «τὸ ντουμπάκι» παιζόμενον. Συμπληρωματικὰ αὐτοῦ ὑπάρχουν δύο ξύλα 0,35 καὶ 0,15 περίπου χρησιμεύοντα ἵνα κρούεται τὸ ντουμπάκι ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς. Τὸ ντουμπάκι παιζόμενον συνοδεύεται ὑπὸ τῆς «τζαμπούνας» ἀσκαύλου (τὸ «σουβλιάρι» πνευστὸν ὄργανον - αὐλός) καὶ τὰ δύο δὲ μαζί φέρουν τὸ ὄνομα «ντουμπάκια».

Ξ

Ξελεχίστρα (ή) ή συνηθίζουσα να διαδίδη πάντοτε ψευδείς και κακοήχους φήμας έναντίον τινός.

Ο

Όχτρος (ό) = ό έχθρός

Π

Παλησοκούτελλο (τό), βαθύ χωματένιο πιάτο.

Παλαβάγρα (ή), ή άνόητος φράσις.

Πανιστής (ό), ράβδος εκ ξύλου 2 μ. περίπου φέρουσα εις τήν μίαν της άκρας τεμάχια παλαιοῦ ύφάσματος και χρησιμεύουσα, ίνα μετά τήν τελείαν απόσβεσιν τής καυσίμου ύλης φέρεται έξω του φούρνου ή τέφρα προς τοποθέτησιν των ψωμιών.

Πασπαράκια (τά), τοποθεσία έντός του Γαλανάδου κληθείσα οὔτω εκ τής συστάσεως του εδάφους.

Πινακωτή (ή), τεμάχιον σανίδος μήκους από 1-2 μ. και πλάτους 0,30 πάχους 0,2-0,5 φέρον κατά μήκος έσοχάς, εις τας όποιās τοποθετοῦνται τά ψωμιά μετά τήν πλάσιν προς μεταφοράν εις τον φούρνον.

Πλάτσα (ή), πλατεία.

Πορίχια (τά), χόρτα χρησιμεύοντα προς βρώσιν.

Πρόβατρες (οί), είδος χόρτων φυομένων εις όρεινά μέρη, άτινα χρησιμεύουν προς βρώσιν, παρασκευαζόμενα μάλιστα μετά κοκκάλων χοίρου.

Προυικιά (τά), προικιά, τά διδόμενα ως προίκα εις κόρην και υιόν.

Ρ

Ρεπαντιά Φράγκικα ένδύματα

Ροός (ό), πετράγωνον χώρισμα εις τινα γωνίαν δωματίου τινός ύψους 1 μ. περίπου, έντός του όποιου τοποθετείται σίτος προς φύλαξιν.

Σ

Σαγκρί (τό), χωρίον έν Νάξω απέχον τής πρωτευούσης περί τά 10 χιλιόμετρα εκ του Γαλλικού SAINT-CROIX Αγίος Σταυρός.

Σακατεύω ρ. καθιστώ τινα σακάτην, άχρηστον δια κάθε εργασίαν, κτυπών αυτόν.

Σάντουλος (ό), ό ανάδοχος, ό νονός.

Σέφουκλα (τά), είδος χόρτων φυομένων συνήθως εις εύφορα μέρη (λιβάδια) και χρησιμευόντων προς βρώσιν (περίφημος ή σεφουκλίνα).

Σημαδιακά (τά), τά σημεία του καιρού, προγνωστικά.

Σιδερομπαστούρα (ή), είδος σχοιního εκ μεταλλίνου σύρματος ή εκ τριχών αίγός (μπαστούρα), χρησιμεύον προς δέσιν των άτιθάσων ζώων.

Σκάλεθρον (τό), ράβδος εκ ξύλου μήκους 2-2,5 μ. χρησιμεύουσα ίνα άναμοχλεύηται ή φωτιά εις τον φούρνον, ώστε

νά καοῦν ὅλα τὰ ὑπόλοιπα τῆς καυσίμου ὕλης.

Σκαμάκι (τό), τεμάχιον ἐκ βάμβακος ἑτοιμον διὰ κλώσιμον.

Σκαρτάδος ἐπίθ. — παράφρων.

Σολωμός δένδρον εἶδος πασχαλιᾶς.

Σοφάς (ὁ), κλίνη στενή συνήθως δι' ἓν ἄτομον (ντιβάνι)

Σουριγιά (ή), ξύλον μήκους 1,50 μ. καί πλάτους 0,50 ἐπί τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου φέρει σιδηρᾶς προεξοχάς, εἶδος αἰχμηρῶν ὀδόντων, οἵτινες σκοποῦν τήν ἀραίωσιν τοῦ ἀροτριωθέντος χώματος τοῦ ἀγροῦ.

Σουρουμαδίζω ρ. λέγεται συνήθως κατὰ τὰς ἔριδας μεταξὺ γυναικῶν, ὁπότε ἡ μία ἀφαιρεῖ διὰ τραβήγματος ἐκ τῆς κεφαλῆς μαλλιά τῆς ἄλλης.

Στημόνι (τό), ἡ ἐκ βάμβακος κλωστή ἢ χρησιμεύουσα ὡς σκελετός διὰ τήν ὕφανσιν τῶν ὕφασμάτων.

Στροφυλιά (ή), ἡ ρακή ἢ ἐξαγομένη ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων τῶν σταφυλῶν μετὰ τήν ἐξαγωγήν ἐξ αὐτῶν τοῦ γλεύκους (κ. τοίπουρο).

Σφούνι (τό), εἶδος μεγάλου ποτηρίου φέροντος λαβήν καί χρησιμεῖον ἵνα λαμβάνωμεν οἶνον ἐκ τοῦ πίθου.

Τ

Τζάνα (ή), τοποθεσία παρά τόν Γαλανάδον.

Τζάρα (ή), πίθος πήλινος χρησιμεύων συνήθως πρὸς τοποθέτησιν ἐλαίου καί εἶτα κάθε ρευστοῦ καί ὀσπρίων.

Τράφος (ὁ), φράκτης.

Τραχᾶς (ὁ), γεωργικόν ἐργαλεῖον ἐκ σιδήρου χρησιμεῖον, ἵνα κόπτονται ξύλα.

Ταχύτερου, ἐπίρ. ταχύτερον - γρηγορώτερον.

Τσικαλούδα (ή), δοχεῖον πήλινον μετὰ μεγάλου στομίου φέρον ἄνωθεν λαβήν καί χρησιμεῖον συνήθως, ἵνα ἐντός αὐτοῦ τίθεται ζέον ὕδωρ, τό ὁποῖον ρίπτεται ἐντός τῆς «σκάφης» κατὰ τό ζύμωμα τοῦ ἄρτου.

Τσιμουσες (οἱ), λωρίδες κοκκίνου ὑφάσματος τοποθετούμεναι εἰς τὰ ἐμπροσθεν μέρη τοῦ «γαμπᾶ» κατασκευαζόμενου ἀπό ράσον.

Τσούλα (ή), ἐν. ἡ λέξις προβατίνα ἢ κατσίκα (αἶΕ) ἢ ἔχουσα μικρά ὦτα.

Φ

Φερτάρω, ρῆμ. προσφέρω κατὰ τήν τελετήν τοῦ γάμου δῶρον εἰς τόν ἱερέα ἀποτελούμενον ἐκ χρημάτων. Τά χρήματα τίθενται ἐντός δίσκου περιφεραμένου κατὰ τήν ὁδὴν τοῦ προπαρίου «ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ τῆς ἀπειρογάμου νύμφης».

Φιλιότσα (ή), βαπτιστική.

Φουρνέφτιο (τό), ἀποτελεῖται ἐξ ξυλίνης ράβδου μήκους 2-2,5 μ. ἐπί τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς ὁποίας προσκολλᾶται διὰ καρφίων τετράγωνος ἢ ἑλλειψοειδῆς σανίς.

Χαλκολόος (ό), κάλαθος αποτελούμενος εκ λυγαριάς, ύψους 0,60-0,80 μ. τό στόμιον του οποίου εύρυνόμενον φέρει δύο λαβάς καί χρησιμεύων προς μεταφοράν κυρίως χαλίκων (ἐξ οὗ καί τό όνομα) καί εἶτα παντός πράγματος.

Χαρανί (τό), λέβης ἰδίᾳ προς ἀπόσταξιν ρακῆς καί εἶτα γενικῶς πᾶς λέβης.

Χόντρος (ό), παρασκευάζεται, ὅπως καί «ὁ ἀραντός» με μόνην τήν διαφοράν, ὅτι ἀντί τεμαχίων ζύμης ἔχομεν κομμένον σιτάρι.

Χράμι (τό), εἶδος κουβέρτας.

Χρυσοκοπελλουδάκι (τό), ἡ κόρη ἢ ἔχουσα χαρίσματα.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΟΣ ΜΙΧ. ΚΟΝΤΕΛΙΕΡΗ

«Δημῶδες - Μέλισσα - Κεραυνός» 1913.

«Ἡρώ καί μορφές» 1918.

«Λεβεντιά του λόγκου» 1921.

«Τραγούδι - Διονυσίας» (δράμα τρίπρακτον) 1926.

«Νάξος» (Λαογραφία) 1920.

«Γιαννούλης Χαλεπᾶς» Ὁ Μιχ. Κοντελιέρης εἶναι ὁ πρῶτος πού ἀσχολήθηκε με τό ἔργο του).

Ἐφημερίδες: «Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς» 1914, «Κυκλαδική Ἐνωσις» 1932.

Μιά διασωθείσα κριτική τοῦ Λογοτέχνη καί φίλου
ΤΕΛΟΥ ΑΓΡΑ

ΜΙΧΑΛΗ Ν. ΚΟΝΤΕΛΙΕΡΗ: «Οἱ Ἀμουροῦζοι».

Λαογράφος τοῦ Αἰγαίου, ἱστορικός, ἐκπολιτιστής, φίλος τῶν αἰγαιοπελαγίτων καί διανοουμένων, ἰδρυτής Εἰδικῆς Ἐπετηρίδος, πού μόλις ἐκυκλοφόρησε ὁ ὀγκώδης πρῶτος τῆς ἀριθμός, ὁ κ. Μιχ. Κοντελιέρης ἐξέδωκε σέ κομψότατο τεῦχος ἓνα ἀπό τὰ μνημεῖα τῆς λυρικήσ ποιήσεως τῆς Νάξου, μέ γλωσσάριο στό τέλος γιά τήν ἐρμηνεῖα τῶν ἑνισμῶν πού ἐπῆραν τό ἑλληνικό γλωσσικό φῶρεμα. Μολονότι δέ χρειάζεται νά ἐξηγηθῆ ὁ τίτλος «Οἱ Ἀμουροῦζοι», ἐν τούτοις ὁ κ. Κοντελιέρης στόν μικρό του πρόλογο χαρίζει τό ποίημα γιά «Ἐρωτικό διάλογο», καί συνάμα γιά «ἠθογραφία πού μπορεῖ κανεῖς νά τή χαρακτηρίσῃ ὡς ἓνα σύμβολο τῶν ἐθίμων καί τῶν ἀρετῶν τοῦ Ναξιῶτικου λαοῦ». Φυσικά, ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη, δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἐνδιαφέρον τεκμήριο τῆς ἐρωτικῆς ψυχολογίας τοῦ αἰγαιοπελαγίτου, πού εἶναι πολύ διαφορετική ἀπό τήν ἐρωτική ψυχολογία τοῦ ἠπειρώτου, δηλαδή τοῦ συνηθισμένου μας δημοτικοῦ ποιητοῦ. Ἡ ἐλευθεροστομία τῆς κόρης στήν ὁμολογία τοῦ αἰσθήματός της, ἡ ἀφοσίωσή της στό ἄτομο τοῦ ἀγαπημένου (γιατί ὁ γάμος δέν τήν ἐνδιαφέρει), τό πείσμα της στό σκοπό της, ἡ αὐταπάρνησή της, εἶναι δημοτικά στοιχεῖα πρωτότυπα, συγγενικά μέ τόν ἐντεχνο λυρισμό.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Τό παρόν τεῦχος ἐξεδέθη δαπάναις τῶν ἀδελφῶν τοῦ συγγραφέως κυριῶν Κυριακῆς Κοντελιέρη - Πρωτοπαπᾶ καί Ἐλισάβετ Γεννημάρα.

